

פניני הפרשה

בהר
עלון מס' **986**

שנה כ' התשע"ט

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

לא לעולם חוסן

וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך (כה. לה) – יש להבין מהו "ומטה ידו עמך", הרי העשיר נשאר בעושרו ורק העני ירד מנכסיו?
מבאר החפ"ז חיים בספרו "אהבת חסד" על פי הפסוק "עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה'", ומפרש רש"י בשם המדרש: בשעה שבא עני אצל בעה"ב ואומר לו פרנסני, אם מפרנסו – מוטב ואם לאו – "עושה כולם ה' – מי שעשאו עשיר לזה עושה אותו עני, עני לזה עושה אותו עשיר.
נמצא שהתורה אומרת לעשיר: אל תהיה יותר מדאי בטוח בעושרך, כי גלגל הוא שחוזר בעולם, ויום אחד עלול אתה למצוא את עצמך במצב של עוני. על כן כאשר מטה ידו של אחיך, שער בנפשך כאילו מטה ידך גם כן עמו, ולכן נאמר "עמך" ממש, ואם לא תעזור לו אתה מועל בתפקידך וגם מצבך יתמוטט, כי העולם מחולק לעשירים ועניים, ותפקיד העשירים לפרנס העניים, ואתה שמעלת בתפקידך ממילא אינך ראוי להיות עשיר.
במסכת שבת (קנ"א ע"ב) מובא שאמר רבי חייא לאשתו: כשיבוא עני, הקדימי לתת לו לחם, כדי שיקדמו את בניך בלחם. נבהלה אשתו: "וכי מקלל אתה את בניך שיהיו עניים?". השיב לה: פסוק הוא "כי בגלל הדבר הזה", ותנא דבי רבי ישמעאל גלגל הוא שחוזר בעולם.
מסופר על הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל שהיה לומד בחברותא בביתו עם אחד מתלמידיו. והנה דפק יהודי עני וביקש צדקה. שאל רבי איסר את התלמיד מי נמצא בפתח הדלת, והשיב לו: יהודי עני, והתכוון התלמיד לפוטרו בכמה פרוטות. תקף קם רבי איסר בזריזות והלך בעצמו כדי לכבד את העני ולתת לו צדקה.
לאחר מכן, הסביר לתלמידו: הרי זה יהודי שכרגע הוא עני, אך גלגל חוזר הוא בעולם, כעת, לי יש ולא אין, והוא ממלא גם את מה שמוטל עלי – "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", ולכן עלי לכבדו לא פחות מאשר מכבד אני את עצמי.

לא תהו בראי	עצה טובה
<p>נחירות כשאדם ער, אם אחד מאיברי גופו אינו מתפקד כראוי, הוא "מרגיש" זאת בדרך כלל ומטפל בבעיה. אבל מה קורה כשהוא ישן? שימו לב לחסד המופלא שעושה עמנו בורא העולם בזמן שאנו ישנים. מערכת הנשימה הינה המערכת הקריטית ביותר לתפקודו של האדם. ללא קבלת חמצן באופן סדיר, כל מערכות הגוף קורסות! לפיכך יצר יוצר האדם מנגנון המשמיע מעין "אזעקה", המתריעה בפני הסובבים של האדם הישן, שיש לו בעיה בדרכי הנשימה שיש לטפל בה בדחיפות. שימו לב לפלא: מדובר בתופעה יחידה של התראה קולית! אין עוד התראות כמוה לגבי שום בעיה אחרת בגופנו. (ר' אריאל כדורי הי"ו).</p>	<p>כדי להצליח - תתקדם בלי לדחוף. צריך להיות בעל שאיפות, אך יש להיזהר משאפתנות יתר הגורמת לזלזול במה שאתה עושה כעת לטובת תפקיד או משרה שאתה נושא עינך אליה. מותר למורה לרצות להפוך למנהל, אך אם בלבו ישנא את ההוראה, הוא לא יהיה לא זה ולא זה. הנכון הוא לאהוב את התפקיד הנוכחי ולעשות אותו על הצד הטוב ביותר. וסוף הכבוד (והתפקיד) לבוא. מצד שני, כשמציעים לך קידום אמיתי, קח אותו. אל תפספס את ההזדמנות לנצל את ההזדמנות. אך לעולם לא על חשבון האחר. (הרב חיים ולדר הי"ו).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"ולא יעשה עלבון לשבת לישב בקרנות הרחוב באסיפת עמי הארץ. ולא יבצר מדברי חול בשבת וליצנות ולשון הרע וכיוצא, וכל שכן שלא ללכת לבתי הקפה ולבלות את היום הקדוש בשחוק וקלות ראש וכמה מיני עבירות של הוצאה מרשות לרשות וכיוצא רחמנא ליצלן" ("מגיד חדשות" ח"ט עמ' כ"ח)

וכי תמכרו ממכר לעמיתך וגו' אל תנו איש את אחיו – יש להקשות, מדוע הפסיקה התורה באמצע ענין השמיטה בענין הונאת ממון, ושוב חזרה אחר כך למצות שמיטה? ונראה לענ"ד שאחר שהשמיטתנו התורה דין שמיטה שלא לעבוד בקרקע בשביעית, באה התורה להזהיר שמא תעלה בלבכם עצה אחרת להרויח את ההפסד העלול להיגרם כתוצאה מהשמיטת הקרקעות, והיא על ידי שתייקרו את השער וכל אחד ימכור כפי ראות עיניו. לזה בא הכתוב והזהיר שלא לעשות כן גם בשמיטה שאין אתם מרויחים מיבול האדמה כי הוא הפקר, וכל שכן בשאר שנים. וזה מעם סמיכות השאלה: וכי מאחר שגם זה אסור, אם כן מה נאכל וכו'. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ – הרמב"ן והראב"ע ז"ל האריכו מאד בענין גודל מעלת מצות השמיטה והשוו אותה למצות שבת, עיין עליהם, שעל פי זה ביארו את הפסוק בתחילת הפרשה "שבת לה' אלהיך שדך לא תזרע", ושהחמיר הכתוב בעונשו של העובר על מצות שמיטה כאילו חילל שבת, וזה אחד הסודות לפי הרמב"ן. ונראה לענ"ד להביא ראיה לדבריהם מהפסוק "גאולה תתנו לארץ", גאולה (כתובה בלי וי"ו) בגימטריא 39, שזה רומז למ"ל אבות מלאכות שאסור לעשותם בשבת. וזוהי כוונת הפסוק "ובכל ארץ אחוזתכם גאולה תתנו לארץ", דהיינו שתחמירו בשנת השמיטה כערך השבת שיש בה 39 אבות מלאכות. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

מתנה נצחית

בטהרה, ומזה המשיכה התורה.

בכל מקום שהלך העם היהודי, הלכה התורה אתו. כששקעה שמישה של תורה בארץ ישראל, החלה זריחתה בבבל, וכשחשך אורה בבבל, הנצה בספרד ובאשכנז. כשהושמדו מרכזי התורה באירופה, התחדשו אחרים בארץ ישראל ובארצות הברית.

הצד השווה לכל הזמנים, לכל הארצות ולכל המצבים בתולדות עמנו - הוא התורה והמצוות שבני ישראל קיימו בחיי יום יום במסירות נפש גדולה. וזהו הדבר היחיד ששמר על עם ישראל בדרכו הארוכה והקשה. קיומו ועצם מהותו של עמנו קשורים איפוא, בחיי תורה ומצוות.

נכון, היו זמנים שבודדים או קבוצות נטו מדרך התורה והמצוות, אך כל אלה התנדפו באבק ההיסטוריה כלעומת שבאו. רק שרשרת הזהב של התורה ומצוותיה לא נותקה, והיא שליוותה את עמנו לאורך כל הדרך מהר סיני ועד הנה.

אפילו בדור האחרון, ראשי הציונות היו בטוחים כי יעברו מספר שנים והדת תיכחד, עד שיהיה ניתן למצוא סמלי דת רק במוזיאון מאחורי זכוכית משורינת. כל כך היו בטוחים בדבר, עד שאפילו לא התאמצו לגייס בני ישיבות, כי סברו שהם יכלו מאליהם. אך דבר אחד הם לא ידעו, שהתורה היא אלוקית, ולא שייך שתישכח.

אדרבא, תרבותם נשתכחה ונמוגה, ותורתנו חייה וקיימת!

בכל הדורות נלחמו אויבי ישראל "לשכחם תורתך", בכל מיני צורות וגזרות קשות ביותר, ביודעם היטב כי כדי להשמיד את עם ישראל, יש להכריח תחילה את יצירתו הרוחנית, נשמת רוחו ואפו. אך ככל שניסו, מעולם לא הצליחו. וזאת בזכות ההבטחה הנצחית "כי לא תשכח מפי זרעו" גם כאשר "תמצאן אותו רעות רבות וצרות".

אדם הנותן מתנה לחברו, אפשר שהמתנה תאבד או תיפסד, אך כשנותן התורה הוא הקב"ה, קורא הדורות מראש, האחראי על ההיסטוריה - מתנתו מתנה עולמית.

בתקופה בה שלטה תרבות יוון, היא כמעט והצליחה למוסס את הבסיס האיתן של עם ישראל, אך ברגע האחרון חל מהפך. זהו למעשה הנס המרכזי שבגיננו חוגגים אנו את חג החנוכה. היוונים הפכו את בית המקדש למקום פולחן לעבודה זרה, הציבו פסל על המזבח, דיכאו את העם, סגרו את בתי הכנסיות, אסרו את לימוד התורה, גזרו מוות על המקיים מצוותיה, הכריחו לאכול טריפות ועוד.

ראו כך המכבים והסיקו מסקנא מרעידה כי באם לא יתעשתו כעת ויקומו לעשות מעשה, עם ישראל ותורתו ייכחדו חלילה, ותרבות יון תתפשט ותשתלט על העם הנבחר. ואז פרצה ההתקוממות. בעורקיהם פעפע כח רצון עילאי להציל את העם, ועם עוז-רוח עצום שכזה, הם התייצבו להלחם מול צבא שלם, כשהם חגורים במסירות נפש, להראות ליוונים אחת ולתמיד כי לעולם עם ישראל לא יעזוב את תורתו. וה' סייע בידם שמצאו פך שמן קטן אחד ויחיד שנשתמר

זיספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

כוחנו באחדותנו

והנמשל: דוד המלך המשילנו לגפן, כמו שנאמר: "גפן ממצרים תסיע" (תהלים פ, ט). וכן ישעיה הנביא המשילנו לגפן, כמו שנאמר: "כי כרם ה' צבאות בית ישראל" (ישעיה ה, ז). ואמרו בגמרא (חולין צ"ב ע"א): אומה זו – לגפן נמשלה: זמורות שבה – בעלי בתים, אשכולות שבה – אלו תלמידי חכמים, עלים שבה – אלו עמי הארץ, קנוקנות שבה – אלו ריקנים שבישראל.

והנה הטובות והשפע הם כסל שהענבים נישאים בו. אך מה נעשה, ובעוונותינו, הסל נקוב, כמו שאמרו על דורנו דור עקבתא דמשיחא: "והמשתכר – משתכר אל צרור נקוב" (חגי א, ו).

העצה – אחת היא: לאגד ולאחד את כל האשכולות יחדיו. זהו שאמרו: "לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום", כי כאשר הכלי נקוב, אי אפשר להשתמש בו אלא על ידי התקבצות והתאגדות! (הגאון רבי יוסף משאש זצ"ל בספרו "נחלת אבות", הובא ב"יוסף דעת")

איכר אחד ירד לכרמו, ומצא שהענבים הבשילו ויש לבוצרם. בצר אשכולות גדולים, וביקש לשימם בסל ולהביאם לעיר, אך הנה גילה כי חור גדל נפער בתחתיתו של הסל. חכך בדעתו מה לעשות: אם ילך להביא סל אחר, עלולים האשכולות הנפלאים להיגנב, ולשאתם אינו יכול. עמד איפוא אובד עצות על מקומו.

עבר שם פיקח אחד, וראהו תוהה. שאל: "מה לך?". שח לו האיכר את מצב הביש אליו נקלע, ובתגובה שחק הפיקח. "מה לך צוחק?" השתומם האיכר. "על טפשותך" היתה התשובה. נפגע ודרש הסבר.

"קח את כל האשכולות בבת אחת", הורה לו הפיקח, "והנח אותם בסל ביחד, כך כל אשכול יתלכד עם חברו והאשכולות כולם יהיו כאשכול אחד גדול ולא יפול מהם ענב! אבל אם תכניסם אחד-אחד, לא יוותר שם אף אחד..."

עשה האיכר כדברי הפיקח, ונשא את כל הענבים בסלו...

☺ זה לא חוק! ☺

בעל עסקים ידוע פרסם מודעה על כך שביום המישי הקרוב הוא פותח מסעדה חדשה. ביום הפתיחה הגיעו אנשים, ולמראה השלט המתנוסס מעל למסעדה, הרימו גבה בפליאה. על השלט החדש היה כתוב: "מסעדת חבל"ז – בהכוונת הרב חיים קנייבסקי".

כששאלוהו לפרש הדבר, הסביר ברצינות רבה: "לפני שפתחתי את המסעדה, נגשתי לבקש ברכה מרבי חיים קנייבסקי וגם ביקשתי שיקבע שם למסעדה. הרב בירר מה עושים בעסק הזה? וענית לי כי מדובר במקום בו אנשים באים לאכול ולשתות עם מוזיקה ברקע".

"הרב הביט בי", ממשיך לתומו בעל המסעדה, ואמר לי: 'חבל על הזמן!...' "

☺ חוק חוק אלא... ☺

אדם שומע את מה שהוא רוצה לשמוע!

מוצאים את האוצרות – אצלנו!

"אוצרותינו"

וטועמים עונג שבת אמיתי!!!

כעת בכרך חדש על חומש במדבר

הספר 'אוצרותינו' לוקח את הקורא למסע אל אוצרות התורה לאור חידושיהם ולקחייהם של רבותינו הספרדים, שזור בסיפורים ומשלים

ניתן להשיג בישיבת כסא רחמים

אוד המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

שאלה: ספרדי המחזן את בתו עם אשכנזי ביום ל"ג לעומר, האם יש מקום להתיר לו להתגלה בערב ל"ג לעומר לכבוד החתונה?

תשובה: מותר, שלא יראה ח"ו כאבל ביום שמחת בתו. קל וחומר ממה שהתירו הפוסקים לאבי הבן למוהל ולסנדק להתגלה בימי העומר.

שאלה: מי שנוהג כדעת רבנו האר"י ז"ל שלא להסתפר ולהתגלה עד שבועות, ועתה בנו חונג בר-מצוה, האם מותר לו להסתפר או להתגלה ביום העליה לתורה?

תשובה: באופן יוצא מן הכלל, מותר. (ועיין בשו"ת יביע אומר ח"ב סימן ל').

שאלה: לדין בני ספרד, שאין נישאים ואין מסתפרים אלא עד ל"ד בעומר בבקר, האם לענין שמיעת כלי שיר גם כן הדין כן, או שמותר כבר מיום ל"ג לעומר, משום שמחת הילולא דרשב"י זיע"א?
תשובה: מותר לשמחת הילולא, וכן מנהג פשוט בארץ ובחו"ל.

שאלה: מי שנוהג שלא להסתפר בעומר עד שבועות, האם אסור לו גם כן לשמוע שירים עד שבועות?
תשובה: אין איסור לשמוע כלי זמר אחר ל"ג, ואפילו להתחתן.

שאלה: האם כת"ר שליט"א בעד השכלה כללית?

תשובה: טוב ללמוד חכמות ומדעים כל אחד לפי נטיית שכלו, יש מי שאוהב חשבון ויש הנדסה ויש טבע וכו'. ולא ירבה כי מיעוטן יפה ורובן קשה. והעיקר ללמוד לשם שמים להכיר פעולותיו של הבורא יתברך, כמ"ש כלם בחכמה עשית. וילמד מספרים שכתבו מחברים יראי שמים (כגון ספר הברית וכדומה). ורבנו הרא"ש, שהשפיע על הרשב"א להחרים את לומדי הפילוסופיה בזמנו, ביקש לכתוב לו ספר באסטרונומיה, ואחד מתלמידיו, רבי יצחק הישראלי, חיבר לבקשתו את הספר "יסוד עולם", העוסק בנושא זה. וכן לימוד רפואה מצוה כמו שלמדו הראשונים הרשב"ץ והר"ן והרמב"ם ועוד.

שאלה: האם יש ספר עם כללים שבעזרתם ניתן לדעת את טעמי המקרא על פי מבנה הפסוק גם בלי לראותם?

תשובה: אין ספר מושלם כזה, וחבל על הזמן.

שאלה: האם יש מקור למעשה הידוע בשני אחים שלאחד היו ילדים ולשני לא, וכל אחד מהם דאג לזולתו. האם בלי הילדים דאג לאח עם הילדים שצריך יותר עבור ילדיו, והאח עם הילדים דאג לעתיד אחיו הרווק שאין מי שידאג לו. ובזכות זה נבנה בית המקדש בחלקם?

תשובה: אין לזה מקור בתז"ל, ואחרי חיפוש מצאו שזה לא היה בבית המקדש בכלל, אלא באיזה בית הכנסת בירושלים העתיקה. היתה בידי חוברת עם סיפור זה, ובסופה כתבו כנ"ל.

שאלה: מה מקור המנהג לא להעביר סכין מיד ליד?

תשובה: אינני יודע. כך נהגו מדורי דורות, והטעם מובן.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה

לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל

לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל

לע"נ רבי יצחק בן רחל זצ"ל